

Аўраом Арочка Праблема аўтара

З нагоды выйсьця ў сьвет аднае філязофскае кнігі

Валянцін Акудовіч неяк падзяліўся пытаньнем, зададзеным яму ў зьвязку з выхадам кнігі «Мяне няма. Роздумы на руінах чалавека». Адна жанчына-рэалістка запыталася: «Калі адзін і той жа чалавек на працягу ўсяе кнігі сьцьверджае, што яго няма і пры гэтым не адмаўляецца ні ад аўтарства, ні ад свайго ўласнага прозьвішча, дык хто тады ён, і хто тады напісаў гэтую кнігу?». Урэшце, як мог напісаць кнігу той, каго няма?

Пытаньне, безумоўна, слушнае. Адказ на яго вымагае пазыцыі «альбо-альбо». Альбо, насамрэч, кнігі няма, альбо, насамрэч, не было і няма аўтара. Але парадокс сытуацыі ў тым, што кніга ёсьць, а сам аўтар ні на каліва не пачуваецца некамафортна. Пасьміхаючыся (у чымсьці ягоная пасьмешка нагадвае затоена-ціхмяную пасьмешку цяпер ужо паслушніка Жыровіцкага праваслаўнага кляштару, а раней, на людзях, паэта Алега Бэзбэля), ён па-ранейшаму спрабуе давесці, што яго няма.

Расказваюць і пра яшчэ адну спробу як бы «забіць» аўтара кнігі «Мяне няма». Адзін беларускі філэзаф на выйсьце кнігі нібыта зьедліва сказаў: «Нядзіва, што няма, бо спазьніўся». Спазьніўся з чым? Са сваёй кніжкай і са сваімі думкамі? Магчыма, аднак, — што проста спазьніўся. Ну, як, напрыклад, спазьняюцца на цягнік ці на якое-небудзь сьвята жыцьця. Дарэчы, часам кажуць, што беларусы заўсёды куды-небудзь спазьняюцца. Куды ж тады спазьніўся аўтар кнігі «Мяне няма»? Ясна, што ў «няма», бо «ў-некуды» — гэта амаль што тое самае, што і «ў-няма».

Спазьніўся, таму і выйшла кніжка.

Выглядае між тым на тое, што і беларускі філэзаф не заглыбіўся на належную глыбіню. Проста, як страус, закапаў сваю галаву ў цёплы жвір. «Няма» па-ранейшаму каламуціць галовы, падкатвае камяком нібы тое экзистэнцыялісцкае «pausee», правакуе да бунту... Да сапраўднага бунту... Варта толькі ўзгадаць пра «няма»...

Вось літаратурны крытык прамаўляе: «А тут, Іван Аляксеевіч, **няма** (выдзелена мной. — А.А.) пра што спрачацца, заўсёды піша не пісьменьнік, а **нешта** (выдзелена мной. — А.А.) піша пісьменьнікам. Вы гэта цудоўна ведаеце. І гэта «**нешта**» (зноў выдзелена мной. — А.А.) робіць яго творы амбівалентнымі. (Ці не тут дзюрка ў «няма»? — А.А.)»

І вось жа сапраўдны выбух у адказ!

Паэт Л. Галубовіч, які, дарэчы, не адзін год знаёмы з аўтарам «Мяне няма», літаральна сяча на кавалкі: «Ніхто за пісьменьніка не піша. Вось гэта мая рука піша, і ўсё...»

Крытык спрабуе знайсці кампраміс: «Піша **тваёю** рукою **нешта**... (зноў выдзелена мной. — А.А.)»

Л. Галубовіч адназначна і катэгарычна: «Ніякае не нешта, а я — сам!».

Так, менавіта клічнік! Гэткім чынам, дылема «мяне няма» — «каго няма?!».

Валянціна Акудовіча — няма... Не паварочваецца язык сказаць... Ня хочацца верыць.

І зноў цытаваньне з «ЛіМ»-аўскага дыялёгу «Рытуальная злосьць ідэальнага крытыка».

«І. Шаўлякова. Спадар Леанід, (яна зьвяртаецца да паэта Л. Галубовіча. — А.А.), я была адзіная, хто паддаўся на вашу правакацыю назваць прачытаньня творы...»

Л. Галубовіч. Бо ніхто ж не будзе чытаць гэтую гутарку за кавай, калі там не будзе названа хоць некалькі іменаў...»

І. Шаўлякова. Яшчэ як будучы! «Клюнуць» на ваша імя, спадар Лявон, (ён жа Л. Галубовіч. — А.А.). Помнячы пра згаданую вамі зацёмку, паспадняюцца, што вы тут кагось будзеце пералічваць».

Вось і «клянулі» мы на Акудовіча, а заглынулі «няма». Ці прыйдзе «нешта» па аўтара, каб сказаць, што ён ужо памёр у сваіх напісаных творах? Вось тады і будзем пералічваць...

Акудовіч ужо сябе пералічыў і сказаў, што яго няма. Ці будзе хто наступны, каб сьцьвердзіць праблему аўтара ў сучаснай беларускай літаратуры?